

Maxwellovy rovnice pro elektromagnetické pole

James Clerk Maxwell - 1861

Značení:

$\vec{B}$ - vektor magnetické indukce

$\vec{E}$ - vektor elektrické intenzity

ρ - rozložení el. náboje, $\vec{J}$ - hustota el. proudu

ϵ_0 - permitivita vakua, μ_0 - permeabilita vakua

Gaussův zákon elektrostatiky: Tok elektrické intenzity přes hranici (libovolné) oblasti je úměrný celkovému náboji uvnitř oblasti.

$$\int_{\partial\Omega} \vec{E}(x) \cdot \vec{n} dS = \frac{1}{\epsilon_0} \int_{\Omega} \rho(x) dx$$

S použitím věty o divergenci:

$$\operatorname{div} \vec{E} = \frac{\rho}{\epsilon_0}.$$

Spojitost indukčního toku: Neexistují magnetické monopóly.

$$\int_{\partial\Omega} \vec{B}(x) \cdot \vec{n} \, dS = 0.$$

A s použitím věty o divergenci:

$$\operatorname{div} \vec{B} = 0.$$

Faradayův zákon elektromagnetické indukce: Změna magnetického pole indukuje ve vodiči napětí. Kvalitativně, pro libovolnou plochu Σ ohraničenou uzavřenou křivkou φ s orientací podle pravidla pravé ruky platí:

$$\int_{\varphi} \vec{E} \cdot \vec{\tau} \, ds = - \int_{\Sigma} \vec{B} \cdot \vec{n} \, dS.$$

A s použitím Stokesovy věty:

$$\operatorname{rot} \vec{E} = - \frac{\partial \vec{B}}{\partial t}.$$

Ampérův zákon celkového proudu s Maxwellovou korekcí:

Křivkový integrál magnetické indukce podél uzavřené křivky je úměrný **celkovému** proudu protékajícímu plochou touto křivkou ohraničenou

$$\int_{\varphi} \vec{E} \cdot \vec{\tau} \, dS = \mu_0 \int_{\Sigma} \left(\vec{J} + \epsilon_0 \frac{\partial \vec{E}}{\partial t} \right) \cdot \vec{n} \, dS.$$

$\epsilon_0 \frac{\partial \vec{E}}{\partial t}$ - tzv. posuvný proud

S použitím Stokesovy věty:

$$\text{rot } \vec{B} = \mu_0 \left(\vec{J} + \epsilon_0 \frac{\partial \vec{E}}{\partial t} \right).$$

Maxwellovy rovnice ve vakuu

$$\operatorname{div} \vec{E} = \frac{\rho}{\epsilon_0} \quad (1)$$

$$\operatorname{div} \vec{B} = 0 \quad (2)$$

$$\operatorname{rot} \vec{E} = - \frac{\partial \vec{B}}{\partial t} \quad (3)$$

$$\operatorname{rot} \vec{B} = \mu_0 \left(\vec{J} + \epsilon_0 \frac{\partial \vec{E}}{\partial t} \right) \quad (4)$$

Ve stacionárním případě ($\partial_t \equiv 0$) se systém rozpadne na dvě části:

Elektrostatika

$$\operatorname{div} \vec{E} = \frac{\rho}{\epsilon_0}$$

$$\operatorname{rot} \vec{E} = 0$$

Magnetostatika

$$\operatorname{div} \vec{B} = 0$$

$$\operatorname{rot} \vec{B} = \mu_0 \vec{J}$$

Elektrostatika

$$\operatorname{div} \vec{E} = \frac{\rho}{\epsilon_0}$$

$$\operatorname{rot} \vec{E} = 0$$

Je-li $\operatorname{rot} \vec{E} = 0$ na jednoduše souvislé oblasti, pak existuje potenciál φ tak, že $-\nabla\varphi = \vec{E}$, to jest $-\operatorname{div}(\nabla\varphi) = \frac{\rho}{\epsilon_0}$

Základní úloha elektrostatiky: $-\Delta\varphi = \frac{\rho}{\epsilon_0}$.

Magnetostatika

Podobně pro

$$\operatorname{div} \vec{B} = 0$$

$$\operatorname{rot} \vec{B} = \mu_0 \vec{J}.$$

Je-li $\operatorname{div} \vec{B} = 0$ na oblasti bez vnitřní hranice, pak existuje vektorový potenciál $\vec{A}$ tak, že $\operatorname{rot} \vec{A} = \vec{B}$, to jest

$$\operatorname{rot}(\operatorname{rot} \vec{A}) = \mu_0 \vec{J}.$$

Elektromagnetická vlnová rovnice

Pro evoluční případ bez zdrojů ($\rho \equiv 0, \vec{J} \equiv \vec{0}$) dostaneme s označením rychlosti světla

$$c = \frac{1}{\sqrt{\mu_0 \epsilon_0}}:$$

$$\operatorname{div} \vec{E} = 0 \quad (5)$$

$$\operatorname{div} \vec{B} = 0 \quad (6)$$

$$\operatorname{rot} \vec{E} = - \frac{\partial \vec{B}}{\partial t} \quad (7)$$

$$\operatorname{rot} \vec{B} = \frac{1}{c^2} \frac{\partial \vec{E}}{\partial t} \quad (8)$$

Aplikací operátoru rotace na rovnici (7) dostaneme

$$\operatorname{rot}(\operatorname{rot} \vec{E}) = - \frac{\partial \operatorname{rot} \vec{B}}{\partial t} = - \frac{\partial}{\partial t} \frac{1}{c^2} \frac{\partial \vec{E}}{\partial t}$$

odkud

$$\frac{\partial^2 \vec{E}}{\partial t^2} - c^2 \Delta \vec{E} = \vec{0}.$$

a podobně pro $\vec{B}$.

DCV: Odvodte z Maxwellových rovnic pro případ $\rho \equiv 0, \vec{J} = \sigma \vec{E}$ tzv. telegrafní rovnici.